

4. FEMEILE DIN VIAȚA TATĂLUI MEU

Istoria femeilor care au jucat un rol important în viața tatălui meu merită rememorată, pentru că aparține altor vremuri (veritabil arhaice!), în care familia era considerată fundamentul principal („celula socială” – îmi vine în minte cunoscuta definiție marxistă!) în baza căruia se configurau și se pecetluiau destinele oamenilor, iar orice abatere de la regulile conviețuirii familiale era sancționată sever de către societate.

Tata s-a căsătorit, pentru prima dată, la vârsta de numai 20 de ani, atunci când era încă student în Belgia, frecventând cursurile Institutului Superior de Comerț din Anvers. Era mai mic ca vârstă decât Elena, care avea 22 de ani. Este posibil ca ambii să se fi cunoscut prin intermediul fratelui Elenei, stabilit de mai multă vreme în Belgia și care era un prieten apropiat al tatălui meu, găzduindu-l pe acesta în timpul studiilor făcute la Anvers. Fiică a unui negustor evreu din Brașov, care avea o avere considerabilă și care-i făcuse Elenei o dotă extrem de „mărinimoasă” (între altele o superbă vilă la Brașov), aceasta nu era (cel puțin în opinia mea!) o femeie frumoasă și cred că un rol important în înjghebarea acestei căsătorii a fost exercitat mai degrabă de averea ei decât de o pasiune care, intuiesc, nu a existat. Așa erau pe atunci timpurile și judecățile morale *post-factum* nu cred că își au acum rostul. Și oricum, tatăl meu avea să-și edifice cu eforturi susținute proprii prosperitatea economică de mai târziu.

Pentru a explica mai detaliat aceste lucruri, trebuie să mă întorc puțin în timp și să relatez câteva episoade semnificative din istoria familiei tatălui meu. Unele din acestea mi-au fost povestite, pe altele le-am citit din documentele păstrate în familie, iar altele le-am reconstituit eu singur. Astfel, în ceea ce îl privește pe tatăl meu, acesta, împreună cu fratele

său Stelian, mai mic cu 3 ani, au luat în căsătorie două surori evreice: tata pe Elena – pe care am menționat-o deja –, iar Stelian pe Aneta, sora mai mică a Elenei. Aceste căsătorii au fost motivate, cred, nu atât de sentimente de iubire (Elena, de pildă – așa cum se poate vedea din fotografiile rămase –, era, încă de tânără, extrem de grasă și nu prea frumoasă), cât mai ales de zestrea considerabilă a celor două surori. În pofida acestei motivații, cât se poate de... „raționale”, familia (românească!) a tatălui meu n-a privit cu ochi buni aceste căsătorii, atât din considerente religioase, cât și în baza unor prejudecăți etnice. În ceea ce-l privește pe tata (știu asta din relatările unor membri ai familiei), nici una dintre rudele apropiate și nici părinții nu au fost de acord ca el să se căsătorească cu o „jifcă” (așa-i spuneau Elenei!), pentru ca „să nu se spurce sângele neamului”. Asemenea mentalități, pe care, personal, nu le-am împărțit niciodată, nu erau singulare în vremurile de atunci.

Cât privește familia celor două surori, aceasta a considerat, în primul rând, un „păcat” faptul că doi frați au luat în căsătorie două surori (!). Totuși, cele două căsătorii s-au încheiat, iar membrii celor două familii n-au mai putut să se opună. Prin această alianță, ca și prin căsătoriile conexe ale altor rude, familia Rădulescu a devenit o ramură a unui vast arbore genealogic *multietnic*. Nu mai vorbesc de faptul că familia Isac și Frieda Weinstock din care proveneau cele două surori era ea însăși caracterizată de un profund amestec între diferite identități etnice, având rude în Ungaria precum și în alte țări din Europa de Est sau Europa Centrală. Așa erau realitățile de atunci!

Căsătoria, la numai 20 de ani, a tatălui meu cu o evreică avea să-i aducă, de altfel, mari necazuri în timpul regimului antonescian, întrucât prin legile de „românizare” din aceea perioadă au fost trecute în proprietatea statului două dintre imobilele construite și deținute împreună de cei doi soți. Au fost necesare mari eforturi, scrisori și intervenții personale, prin rude sau prieteni, la diverse autorități (unele adresate

chiar mareșalului Antonescu), procese și acte de *donăție* din partea soției în favoarea soțului, pentru ca, în cele din urmă, imobilele să treacă din nou în patrimoniul familiei.

*

Consemnez aici retrospectiv faptul, poate paradoxal, că apartenența etnică a Elenei ne-a fost de folos, mie și fratelui meu, în relațiile cu autoritățile britanice, care, după 1990, au decis să retrocedeze cetățenilor de origine evreiască (nu și cetățenilor majoritari) din fostele țări comuniste bunurile confiscate. În felul acesta, am putut recupera valorile deținute de tatăl nostru la filiala londoneză a cunoscutei bănci Credit Lyonnais. Foarte exigente în ceea ce privește selecția solicitanților, autoritățile britanice ne-au cerut să le trimitem zeci de acte din care să rezulte, pe de-o parte, că valorile respective au aparținut, în comun, tatălui nostru și primei sale soții și, pe de altă parte, că Elena a fost, într-adevăr, evreică. Cu alte cuvinte s-a trecut de la o discriminare negativă, promovată de autoritățile din timpul regimului antonescian, la o discriminare pozitivă, promovată de autoritățile britanice.

*

Elena a murit în anul 1942, ca urmare a unui cancer uterin care o chinase încă din tinerețe. Din această căsătorie nu s-au născut copii, fapt care, presupun, a contribuit la o răcire progresivă a relațiilor tatei cu o femeie din ce în ce mai neatrăgătoare și care nu excelase nici în tinerețe printr-o prezență fizică agreabilă. În fotografiile vechi, pe care le păstrez încă, Elena apare ca o femeie grasă, din ce în ce mai grasă cu trecerea anilor, și fără nici o trăsătură frumoasă. Din relatările unor apropiați ai familiei, era însă foarte bună la suflet și caracterizată de multă naivitate, trăsătură care a fost exploatată din plin de câteva rude.